

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 285/2023-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] zastúpenej JURAJ MACÍK advokátska kancelária s. r. o., Petelenova 4, Banská Bystrica, proti postupu Krajského súdu v Banskej Bystrici v konaní sp. zn. 17CoPno/2/2022 a jeho uzneseniu č. k. 17CoPno/2/2022-1934 z 30. júna 2022 a proti postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 7Cdo/253/2022, 7Cdo/254/2022 a jeho uzneseniu č. k. 7Cdo/253/2022, 7Cdo/254/2022 z 28. februára 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 2. mája 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života zaručeného čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na rodičovskú výchovu a starostlivosť zaručeného čl. 41 ods. 4 ústavy, základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, základného práva nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi zaručeného čl. 48 ods. 1 ústavy a svojho práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupmi a rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje obe napadnuté rozhodnutia zrušiť, vec vrátiť Krajskému súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) na ďalšie konanie a nahradiť jej trovy právneho zastúpenia.

II.

Skutkové východiská

2. Okresný súd Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 32P/60/2019-1610 zo 14. januára 2022 zveril maloletého [REDAKOVANÉ] do osobnej starostlivosti sťažovateľky s tým, že obaja rodičia sú oprávnení maloletého zastupovať a spravovať jeho majetok v bežných veciach každý samostatne (prvý výrok); otcovi uložil povinnosť prispievať na výživu maloletého

výživným (druhý výrok); vyslovil, že otec je oprávnený stretávať sa s maloletým každý nepárny týždeň v roku v utorok od 14.30 h do 17.30 h za prítomnosti pracovníkov centra pre deti a rodiny Úsmev ako dar a matky (tretí výrok); sťažovateľke uložil povinnosť maloletého otcovi odovzdať v stanovený deň a hodinu pred vchodom do centra pre deti a rodiny Úsmev ako dar a otcovi uložil povinnosť maloletého matke v stanovený deň a hodinu odovzdať pred vchodom do centra pre deti a rodiny Úsmev ako dar (štvrtý výrok); matke uložil povinnosť maloletého na styk s otcom pripraviť a styk otcovi s maloletým umožniť (piaty výrok); konanie o zákaz styku otca s maloletým z dôvodu späťvzatia návrhu sťažovateľkou zastavil (šiesty výrok); rodičom maloletého uložil povinnosť podrobiť sa odbornému poradenstvu (siedmy výrok); zrušil uznesenie okresného súdu nariaďujúce dovtedy platné neodkladné opatrenie v spojení s odvolacím uznesením krajského súdu (ôsmy výrok); vyslovil, že rozsudok je vykonateľný v treťom až piatom výroku predbežne vykonateľný jeho doručením (deviaty výrok); bližšie označenej znalkyni priznal znalečné (desiaty výrok); upravil účtáreň okresného súdu, aby znalkyni vyplatila trovy znaleckého dokazovania (jedenásty výrok); upravil účtáreň okresného súdu, aby znalkyni vyplatila na trovy znaleckého dokazovania sumu z rozpočtových prostriedkov súdu (dvanásty výrok); otcovi uložil povinnosť zaplatiť štátu náhradu trov konania (trinásty výrok); sťažovateľke uložil povinnosť zaplatiť štátu náhradu trov konania (štrnásty výrok) a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania (pätnásty výrok).

3. Sťažovateľka podala proti viacerým výrokom rozsudku okresného súdu odvolanie. Následne podala 16. mája 2022 návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorým sa domáhala, aby bol otcovi uložený zákaz styku s maloletým, a to z dôvodu, že existuje hrozba skratového konania a rizika z premeškania pri donucovaní k styku s otcom.

4. Krajský súd napadnutým uznesením z 30. júna 2022 návrh sťažovateľky na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol ako nedôvodný. Konštatoval, že na strane sťažovateľky, na ktorú je maloletý citovo naviazaný, nevidí žiadnu aktívnu podporu maloletého vo vzťahu k styku s otcom, najmä jeho prípravu na tento styk vo vzťahu k prekonávaniu strachu, resp. nechuti zo styku s otcom. Sťažovateľka nerobí všetko pre to, aby napomohla obnoveniu narušeného vzťahu otca s maloletým ani negatívnemu nastaveniu voči otcovi, ktoré sa prejavuje aj tým, že sa už počas konania pred okresným súdom odmietala zúčastňovať poradenského procesu. Z ostatných skutkových okolností veci sa krajskému súdu vzťah otca s maloletým nejavil tak negatívny, že by bolo nutné pristúpiť k výnimočnému opatreniu, akým je úplný zákaz styku maloletého s otcom. Krajský súd však zároveň uviedol, že 30. júna 2022 rozhodol aj o odvolaní sťažovateľky proti rozsudku okresného súdu vo veci samej, a to tak, že ho zrušil okrem iného vo výroku o úprave styku otca s maloletým a v od neho závislých výrokoch. Preto podľa názoru krajského súdu bola osvedčená potreba dočasnej úpravy styku otca s maloletým prostredníctvom neodkladného opatrenia, a to až do právoplatného skončenia konania vo veci samej, keďže je v záujme na opätovnom vytvorení väzby medzi maloletým a otcom a na utužení ich vzťahu, aby bol ich styk upravený súdnym rozhodnutím. Maloletý bol totiž zverený do osobnej starostlivosti matky a bez úpravy styku by došlo ešte k väčšiemu odcudzeniu medzi otcom a maloletým bez predpokladu, že by sa v prípade neupravenia styku medzi otcom a maloletým kontakt obnovil. Krajský súd styk určil v rovnakom rozsahu, ako ho na základe dohody rodičov na pojednávaní 14. januára 2022 upravil okresný súd v napadnutom rozsudku, čo dáva priestor aspoň na minimálne zachovanie väzieb maloletého s otcom. Krajský súd zdôraznil, že styk bude prebiehať

pod dohľadom pracovníčok centra Úsmev ako dar, ako aj sťažovateľky, ktorá je povinná maloletého na styk pripraviť.

5. Sťažovateľka podala proti rozsudku krajského súdu dovolanie podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a dovolanie proti napadnutému uzneseniu o zamietnutí jej návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia založila na § 420 písm. f) CSP. Proti napadnutému uzneseniu argumentovala, že jej návrh na nariadenie neodkladného opatrenia nemal posudzovať krajský súd, pretože tento návrh nebol podaný v odvolacom konaní, keďže vo veci zákazu styku otca s maloletým žiadne odvolacie konanie vedené nebolo. Preto boli porušené pravidlá dvojinstančnosti konania. V prípade konania posudzovaného krajským súdom išlo o iné súdne konanie.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky v časti smerujúcej proti napadnutému uzneseniu krajského súdu odmietol ako procesne neprípustné. Uviedol, že krajský súd rozhodol v súlade s § 362 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“), keď ešte predtým zrušil rozhodnutie vo veci samej vo výroku o úprave styku s maloletým a o predbežnej vykonateľnosti rozsudku (tiež vecne súvisiace s predmetom neodkladného opatrenia). Preto napadnuté uznesenie nie je rozhodnutím vo veci samej ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí.

III.

Argumentácia sťažovateľky

7. Právny názor krajského súdu, ktorý pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľky vychádzal z toho, že bol podaný počas odvolacieho konania, je podľa sťažovateľky nesprávny. Vo veci zákazu styku otca s maloletým totiž žiadne odvolacie konanie vedené nebolo. Šiestym výkonom rozsudku okresného súdu totiž bolo konanie o zákazu styku otca s maloletým zastavené a tento výrok sa stal právoplatným 29. marca 2022, keďže sťažovateľka ho odvolaním nenapadla. Preto bola vylúčená použiteľnosť § 362 CMP, podľa ktorého o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, ktorý bol podaný v priebehu odvolacieho konania, je príslušný rozhodnúť odvolací súd. Návrh na nariadenie neodkladného opatrenia bol podaný až 16. mája 2022 okresnému súdu, ktorý mu dokonca prideliť samostatnú spisovú značku 37P/80/2022, no nerozhodol o ňom, ale vec predložil krajskému súdu. Došlo k porušeniu dvojinstančnosti konania, pretože sťažovateľka bola rozhodnutím krajského súdu o jej návrhu vylúčená z možnosti podať riadny opravný prostriedok.

8. Napadnuté uznesenie krajského súdu je rozhodnutím, ktorým sa konanie o návrhu sťažovateľky na nariadenie neodkladného opatrenia vo veci zákazu styku otca s maloletým právoplatne skončilo. Sťažovateľka poukazuje na rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 4Obdo/94/2020 z 30. decembra 2020, v ktorom bolo dovolanie podľa § 420 CSP v konaní o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia, na ktorý nenadväzovala žaloba, vyhodnotené ako prípustné, pretože dovolaním napadnuté rozhodnutie bolo kvalifikované ako také, ktorým sa konanie končí. Záver najvyššieho súdu o neprípustnosti sťažovateľkinho dovolania preto nie je správny a porušuje jej označené práva.

9. Otec na dieťa neustále vyvíja inštitucionálny tlak, aktuálne podaním návrhu na výkon napadnutého uznesenia krajského súdu, preto popísané procesné pochybenie nadobúda vysokú intenzitu.

10. Pochybeniami oboch súdov došlo nielen k porušeniu základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie, ale aj k porušeniu základných práv hmotnej povahy (čl. 19 ods. 2 a čl. 41 ods. 4 ústavy), ktorých ochrany sa sťažovateľka v konaní o jej návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia domáhala, ako aj k porušeniu základného práva zaručeného čl. 48 ods. 1 ústavy, ktoré zahŕňa aj právo na to, aby o veci rozhodol vecne, miestne a funkčne príslušný súd.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

IV.1. K napadnutému postupu a uzneseniu najvyššieho súdu:

11. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Najvyšší súd pri rozhodovaní o dovolaní sťažovateľky dospel k záveru, že uznesenie krajského súdu, ktorým jej návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, zamietol a nariadil neodkladné opatrenie *ex offio*, nie je rozhodnutím, ktorým sa konanie končí. Poukázal na fakt, že úprava styku je predmetom ďalej prebiehajúceho konania okresného súdu, keďže krajský súd meritórnym rozsudkom zrušil výrok prvoinštančného rozsudku o úprave styku otca s maloletým a v tejto časti mu vec vrátil na ďalšie konanie.

13. Jadrom nesprávnosti sťažovateľkinho uvažovania je formalistický náhľad na zákonnú podmienku prebiehajúceho odvolacieho konania podľa § 362 CMP, ktorej splnenie umožňuje odvolaciemu súdu rozhodnúť o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia. Sťažovateľka zastáva názor, že táto podmienka je splnená iba vtedy, ak predmet odvolacieho konania je úplne identický (prekrývajúci sa) s predmetom navrhovaného neodkladného opatrenia. Podľa názoru ústavného súdu však ide len o jeden z možných výkladov § 362 CMP. Ústavný súd nespochybňuje, že obe konania (odvolacie i o návrhu na neodkladné opatrenia) musia mať rovnakých účastníkov a že vecne (predmetovo) musia spolu súvisieť. Predmetová identita sa však nemusí odvíjať výlučne od petitov podaní, ktoré viedli k uvedeným konaniam. Práve sťažovateľkin prípad je vhodný na ilustráciu uvažovania ústavného súdu. Na prvej inštancii bol totiž zamietnutý návrh na úplný zákaz styku otca s maloletým, no zároveň (iným výrokom) bol tento styk upravený v konkretizovanej podobe. Teda aj keď v dvoch samostatných výrokoch, predsa okresný súd rozhodoval o tej istej veci, ktorou je úprava styku rodiča s dieťaťom. Tá môže mať rôzne podoby, z ktorých jednu si vyberie navrhovateľ, avšak ak ju konajúci súd neakceptuje, neznamená to, že v konaní, ktoré nie je výlučne návrhové (§ 23 ods. 2 CMP), nemôže rozhodnúť o inej podobe styku. Navyše, v okolnostiach sťažovateľkinej veci je úprava styku okresným súdom z materiálneho hľadiska zároveň nevyhovením návrhu na zákaz styku. Výrok okresného súdu o pozitívnej úprave styku totiž svojou podstatou vylučuje jeho úplný zákaz.

14. Aj z procesného hľadiska ústavný súd upozorňuje, že k zastaveniu konania o návrhu na úplný zákaz styku došlo len z dôvodu späťvzatia návrhu samotnou sťažovateľkou. Zastavovací výrok nemôže zakladať prekážku rozhodnutej veci, ako sa to usiluje prezentovať sťažovateľka v ústavnej sťažnosti. Niet preto žiadnej prekážky, aby okresný súd ďalej konajúci o úprave styku otca s dieťaťom dospel hoci aj k záveru o tom, že tento styk je potrebné úplne zakázať. Pre okresný súd

je rozhodujúci skutkový stav v čase vyhlásenia rozsudku (§ 217 ods. 1 CSP), a ten sa môže líšiť od skutkového stavu, ktorý tu bol v čase rozhodovania prvým (zrušeným) rozsudkom. Osobitne vo vzťahu k neodkladným opatreniam to potvrdzuje aj § 329 ods. 3 CSP, podľa ktorého ak po vydaní uznesenia, ktorým bol zamietnutý návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, dôjde k zmene skutkových okolností významných pre rozhodnutie, nezakladá právoplatné rozhodnutie, ktorým bol zamietnutý návrh na nariadenie neodkladného opatrenia, prekážku rozhodnutej veci.

15. Relevanciu v prospech záveru o dôvodnosti ústavnej sťažnosti nemá ani sťažovateľkin odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 4Obdo/94/2020 z 30. decembra 2020, z jeho citácie v odôvodnení ústavnej sťažnosti jednoznačne vyplýva, že išlo o špecifický prípad rozhodovania o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia podľa § 336 ods. 1 CSP, ktorý umožňuje konajúcemu súdu nariadiť neodkladné opatrenie bez uloženia povinnosti podať v určitej lehote žalobu vo veci samej, ak je predpoklad, že neodkladným opatrením možno dosiahnuť trvalú úpravu pomerov medzi stranami. Takéto rozhodnutie o neodkladnom opatrení, ktoré konzumuje vec samu, a preto si nevyžaduje ďalší priebeh konania vo veci samej, najvyšší súd zaradil do kategórie rozhodnutí, ktorými sa konanie končí a proti ktorým je tak dovolanie podľa § 420 CSP prípustné. Sťažovateľkiným dovolaním napadnuté uznesenie krajského súdu však bolo vydané v rámci prebiehajúceho konania vo veci samej, a preto do kategórie rozhodnutí podľa § 336 ods. 1 CSP nespadá. Nadväzne ho potom nemožno subsumovať pod kategóriu rozhodnutia, ktorým sa konanie končí.

16. Z uvedených dôvodov ústavný súd nepovažuje za ústavne neudržateľný záver najvyššieho súdu, podľa ktorého dovolaním napadnuté uznesenie krajského súdu ako celok (teda vo všetkých jeho výrokoch) nepredstavuje rozhodnutie, ktorým sa konanie končí. Najvyšší súd sa preto voči sťažovateľke nedopustil nedovoleného zabránenia v prístupe k spravodlivosti (*denegatio iustitiae*), keď k meritórnemu prieskumu a posúdeniu jej dovolacích námietok nepristúpil.

17. V časti namietaného uznesenia najvyššieho súdu preto bolo potrebné ústavnú sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

18. Pokiaľ je v petite ústavnej sťažnosti namietaný aj postup najvyššieho súdu v dovolacom konaní, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka neuviedla žiadne dôvody, ktoré by mohli slúžiť ako prieskumný základ vo vzťahu k takto vymedzenému zásahu, ktorého pôvodcom má byť najvyšší súd. Pritom podľa § 43 ods. 1 zákona o ústavnom súde je povinnou obsahovou náležitosťou návrhu na začatie konania aj jeho odôvodnenie. Obdobne podľa § 123 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde je sťažovateľ povinný uviesť konkrétne skutkové a právne dôvody, pre ktoré malo podľa dôjst k porušeniu jeho základných práv a slobôd. Preto v tejto časti ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde pre nesplnenie zákonom ustanovených náležitostí.

IV.2. K namietanému postupu a uzneseniu krajského súdu:

19. Sťažovateľkou využitý mimoriadny opravný prostriedok proti napadnutému postupu a uzneseniu krajského súdu bol najvyšším súdom odmietnutý ako neprípustný. Nejde pritom o neprípustnosť, ktorá vyplýva priamo *ex lege*. Najvyšší súd k záveru o neprípustnosti dospel

výkladom relevantných ustanovení CSP a následnou subsumpciou napadnutého postupu a uznesenia pod kritériá prípustnosti sťažovateľkinho dovolania. Preto nebolo dôvodné od sťažovateľky v čase podania jej dovolania očakávať vedomosť o procesnej neprípustnosti jej dovolania. Tým je aktivovaný § 124 štvrtá veta zákona o ústavnom súde, podľa ktorej ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku. Ústavná sťažnosť sťažovateľky v tejto časti preto nie je oneskorene podaná. Ústavný súd však po jej predbežnom prerokovaní dospel k záveru o jej nedôvodnosti.

20. Postup krajského súdu, ktorý o sťažovateľkinom návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia rozhodol, sa neprieči označeným právam sťažovateľky ani § 362 CMP, a to z dôvodov, ktoré už ústavný súd vysvetlil v časti odôvodnenia tohto uznesenia venovaného dovolaciemu uzneseniu najvyššieho súdu. Skutočnosť, že v čase podania sťažovateľkinho návrhu na neodkladné opatrenie bolo konanie o jej meritórnom návrhu na zákaz styku otca s maloletým právoplatne zastavené, nič nezmenila na tom, že predmetom odvolacieho konania zostala úprava styku otca s maloletým. Ústavný súd opakuje, že procesné mantinely konania o úprave styku tvoriaceho súčasť širšej skupiny mimosporových konaní súdu vo veciach starostlivosti o maloletých (§ 111 CMP) nevylučujú, aby po právoplatnom zastavení konania o návrhu na zákaz styku a súčasnom zrušení výroku o úprave styku okresný súd po vrátení veci styk otca s maloletým hoci aj zakázal. Sťažovateľka nebola zbavená svojich práv, v rámci využitia ktorých môže v nadväzujúcom priebehu konania vo veci samej navrhovať úplný zákaz styku a na ten účel vyvíjať zodpovedajúcu dôkaznú iniciatívu. Ani argumentácia odňatím riadneho opravného prostriedku v tomto zmysle nie je relevantná. Samotný zákon totiž prostredníctvom § 362 CMP aprobuje elimináciu jednej inštancie súdneho konania, keď zakotvuje príslušnosť odvolacieho súdu na rozhodnutie o návrhu na neodkladné opatrenie, ktorý bol podaný počas odvolacieho konania.

21. Z uvedených dôvodov ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde aj v časti namietajúcej postup a uznesenie krajského súdu.

22. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch formulovaných v sťažnostnom petite (zrušenie napadnutých uznesení, vrátenie veci na ďalšie konanie, náhrada trov právneho zastúpenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. mája 2023

Robert Šorl
predseda senátu